

ВСЕСВІТ

К 6176

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА 4

103M

НА ОБКЛАДИНЦІ—ВОДОЛАЗНІ РОБОТИ В БАЛАКЛАВ
(див. нарис „Червоний Принц“)

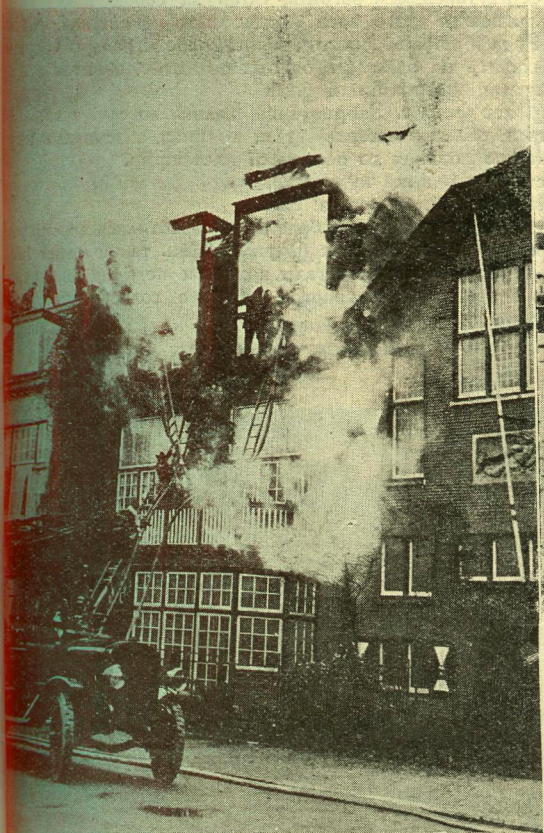
№ 3
15-го січня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ЗА ТИЖДЕНЬ

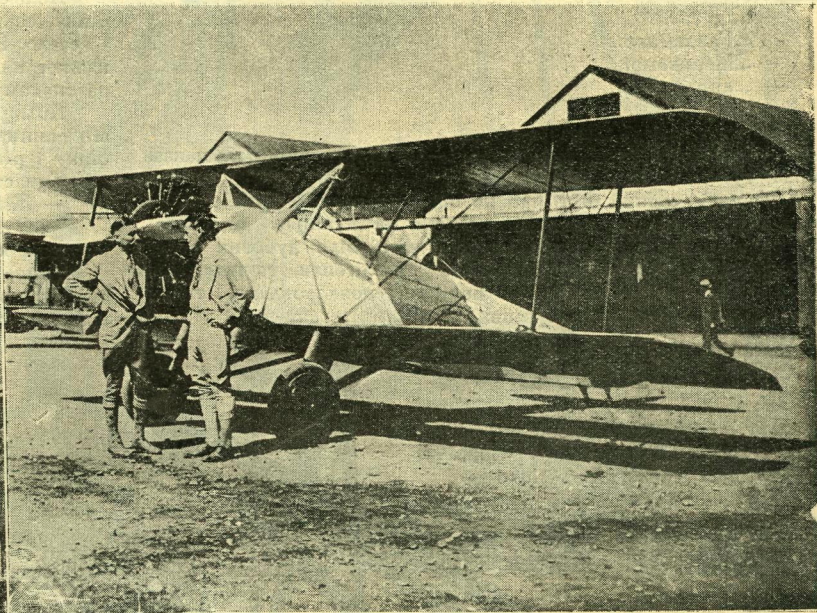

Величезна пожежа на кіно-фабриці в Гаазі. На фото — пожежна команда ліквідує пожежу в „кварталі міста“, збудованому на території фабрики

ГРОШІ ПАЛЕСТИНИ

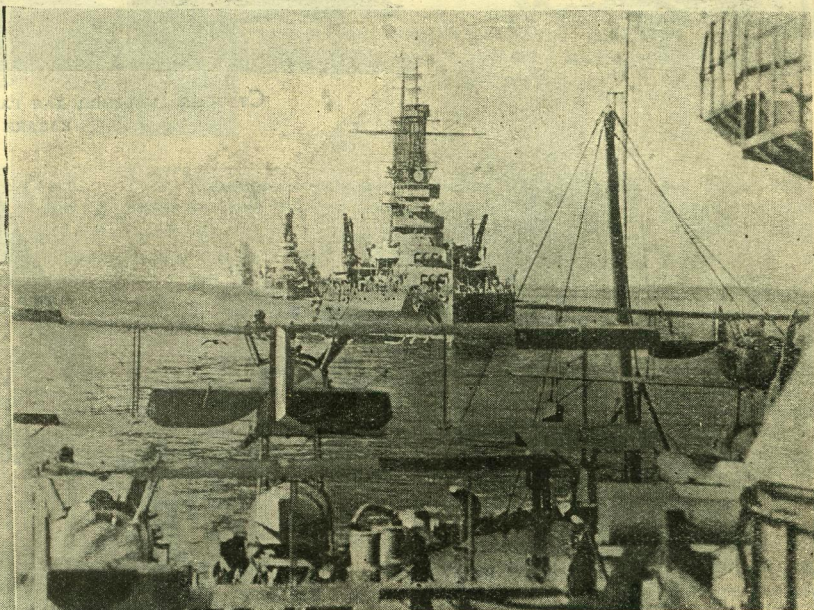

Палестинський уряд недавно випустив перші свої гроші. На фото—банкнот на 500 міль (10 марок) з малюнком вежі Давида. Написи трьома мовами: єврейською, англійською та арабською.

Американські пілоти Нік Мамер та Брюс Мак-Дональд, що братимуть участь у національних повітряних змаганнях

АМЕРИКА ОЗБРОЮЄТЬСЯ

Панцерник американської флоти „Біг-Бой“ на щорічних маневрах на Тихому океані. На передньому плані пароплав „Каліфорнія“ з готовими до відліту розвідочними аеропланами. „Біг-Бой“—це нова величина, що спростовує всі балачки про роззброєння

Оповідання **ПАЦАН** Івана Багряного

НАД МІСТОМ високо в блакиті з'явився аероплан. Перший тут, відколи світ стоїть. Якось раптом, не більше за ластівку, невдоволено нечувано урчав і крутився в скелястих хмарах—снісінько—звив собі гніздо, там, на білих островах.

Ще з ранку місто напружено чекало. Чекало кого хоче, самого чорта, тільки не такого гостя,—тому по всьому місту стільки роззявлених ротів, скільки мешканців.

І тільки аероплан... і більш нічого. Знову напруженість, знову чекання болюче, нервово.

Весняний пустотливий вітер каламутив тривогу, спотикався на м'ягкому снігу, носив і шарпав уривки розмов, здогадок і настроїв:

— ...ідуть ..

— ...Гайдамаки...

— ...Мериканці...

— ...анці...

— ...івці...

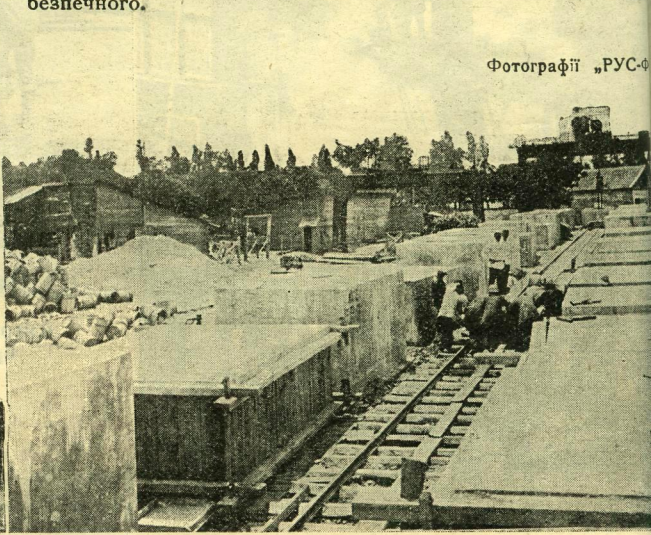
— Чорт, погібелі на їх немає.

— Прийдуть мериканці і цар і... дадуть вони большакам парла, тут їм жаба й цицьки дасть.

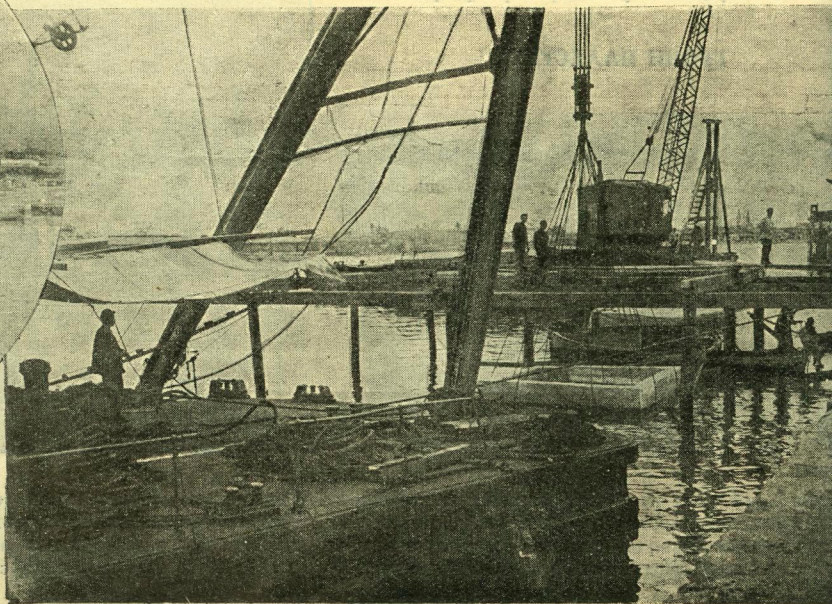
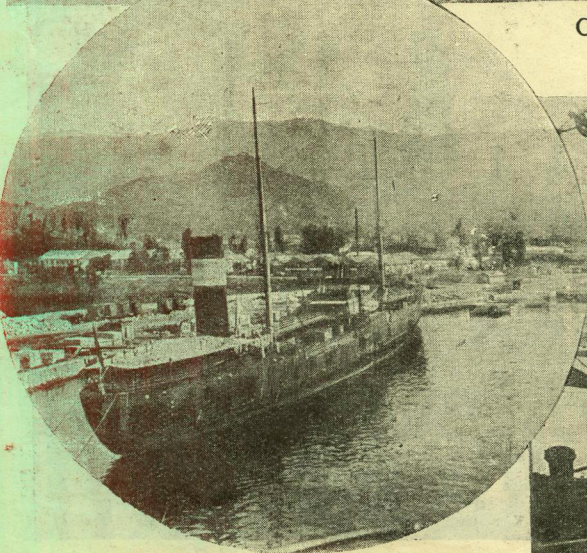
Високий чорний піп (що не об'їздив парафії уже ось пів року з ляку) уперше намілює вийти на вулицю і то в штаних, рясу залишив дома, а з рясом і чин. Біля дубових воріт навколо нього скупчились обіжені інтелігенти, попадає, ще хтось і дві носаті сухопарі попівни,—поздоровляли, тисли руки... Піп навіть сльози пустив:

ПОРТ-БАТУМ

В зв'язку зі зростом вивозу нафти через Батумський порт управління портами цього року приступило до будівлі восьми нових глибоководних (40 футів) причалів

Стотонні масиви для глибоководних причалів. Ліворуч—стотонний кран кладки глибоководних нафтових причалів

Експорт нафти з Батумського порту. Праворуч—навантаження нафти на пароплави в глибоководних нафтових причалах Батумського порту

— Гаспада... гаспада... вот!.. Не говоріл?... Ну тепер ох, слава тебе...—Здравши голови, стежили за крицевим по

* * *

В глупу минулу північ Ревком і „самоохорона“ залишали На станції в темряві совася паротяг без гудків свистків; метушилися люди, сперечались, зле лаялись в лоса, причеплювали... відчеплювали... і знов причеплювали форми (вагонів лише два й ті товарні). Всі наказували і не слухав. Багато з „самоохорони“ ще в місті покидали ниці і розбіглися хто куди потрапив.

Колька плутовся між вагонів, тягав за собою важку бінку, совас всюди свого носа і задьористо покрикував. І весело. Руда підрізана шинеля, дірчаві чоботи, подертий кашкет налазить на очі... Ці очі на смаглому, немитому, патенькому лиці неспокійні й цікаві.

Кольці дев'ять літ. Забрюханий Колька по самі вуха, він спинився, облизав зверху губи, подумав, підсмикнув бінку і рішуче подався до останньої платформи.

Там ставили єдиний кулемет.

— Живей! живей, братішки! Ну!

— От!? Ах ти пацан... „братішки“ покотились зо сміху. Ти диви, я думав він забіг як цуцик, а він... такий малий.

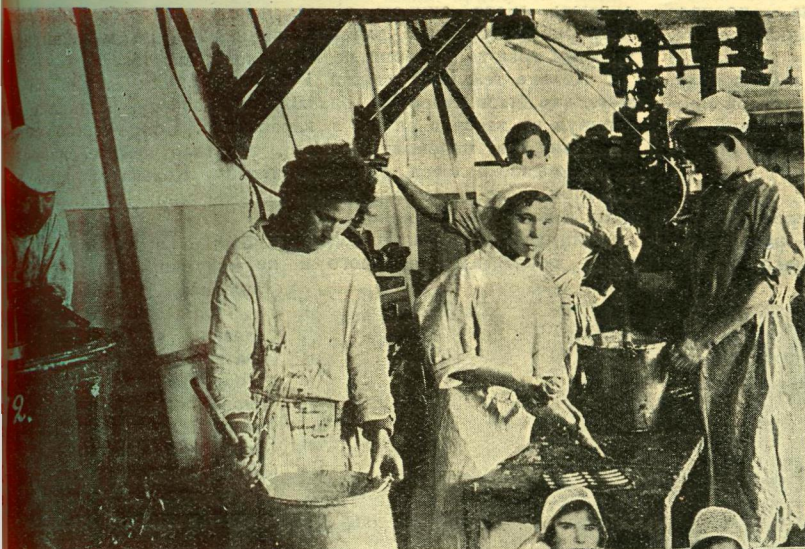
Тому, в кого за хвилю бігали комашки поза шкірою, страшенно соромно від дитячого дзвінкого голосу, весело безпечного.

Фотографії „РВС-Ф“

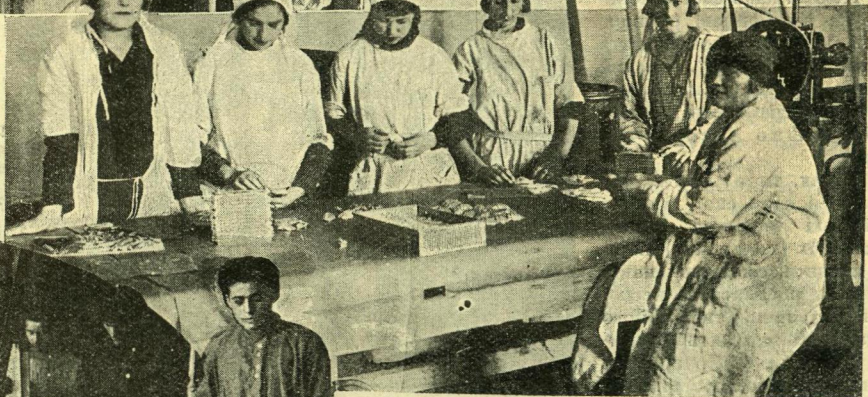
ДО ОГЛЯДУ ФАБЗАВУЧІВ

ПО ФАБРИЧНО-ЗАВОДСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРКОВА

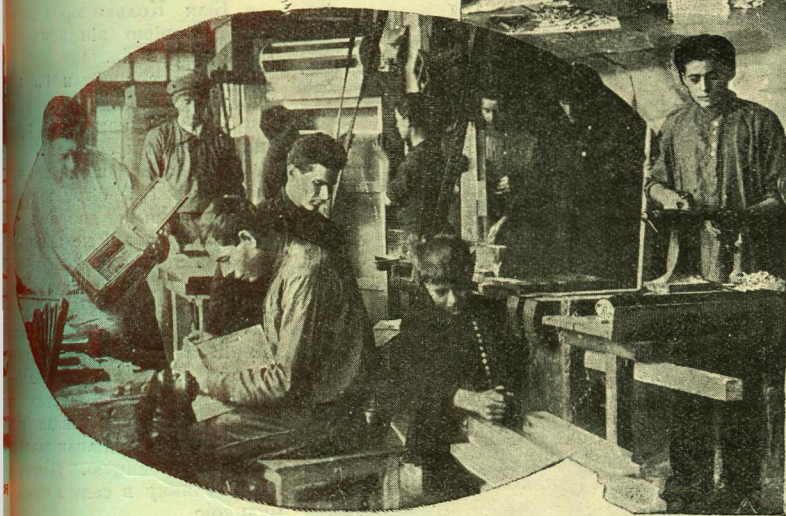
Фото-РАТАУ

Ф. З. У. Держкондитерської фабрики „Жовтень“. Учні фабрично-заводської школи варять сиропи та варення. Тут навчання тісно зв'язане з виробництвом, так що учні дуже швидко набувають певної кваліфікації

Ф. З. У. Держкондитерської фабрики „Жовтень“. Учні працюють по виробі шоколаду та слухають пояснення інструктора

В овалі—ФЗУчні фото-майстерні ВУФКУ за виробництвом фото-апаратів. Організуючи фото-майстерню ВУФКУ мало на меті хоч трохи задоволити попит на продукти фото-виробництва, що стоїть у нас ще на доволі низькому рівні

— Йш, козявка... з під шапки не видно, а командує, хо!
А про те всі пацана любили, особливо Голубів, він його й хрестив так—„пацан“. Тоді ще це слово було нове, не затерте брєніло для Коцьки як особливий чин, або титул і він цим не аби як пишався, бо ж у цілому місті тільки один пацан і це він—Коцька.

Товариш Голубів, кремезний дядя, главноверх, схопив за званий козирьок і нацупив пацанові кашкета аж на самий ніс.

— Ну?

— Товариш Голуб, ще довго?

— А що?

— Та мені... в одно місце треба...

— А-а... п-понятно: Валяй, встигнеш ще.

Коцька подався.

* * *

„Біг порожніми вулицями. Ніде й собаки. Ворота й віконниці всюди мов заклепані, хоч-би де світилось,—як смерть пройшла по них. Пірнеш туди ніби в ополонку. Чорні й зловісні зони гнітади малого хлопця й потім раптом викидали з другого боку, ніби мишеня з вовчої нори.

Коцька біг і не наслідювавсь озирнутися назад. Під ногами хрускав тоненький льодок і часом попадав у прищєрхлу глибоку колію, набирив у дирчавий чобіт і тоді у ньому піщало. Крутивсь як у темній печері.

Тільки переможні бажання і передчуття, що не вглядиш більше як тепер—в останнє когось незрівняно дорогого, може загнати, до болю стиснувши серце, в оці глупі, однині ворожі, сповнені затавеною смертю вулиці—нори.

Звернув за ріг на площу. Тут близьенько, ось—раз... два... За два дні він стрів її ось тут, під церквою, ночувала на плитах.

Немає...

Забіг на „постоялий“, але там взагалі нікого, хоч запали... А тепер?!

Коцька всього лише хотів побачити матір, свою бідну жебрачку матір.

Він її не бачив учора й позавчора і може не побачить зовсім... зовсім... Самотню, хору, голодну. Але він знайде ж її нині, як же це?

...І пацан метнувся знову завулками. Важка карабінка стукала об литки,—придержував її зашпарілою рукою і біг, поспішав. Широко хлипав, ніби рибиною зябрами. Чисте весняне повітря будило спогади і хотілося плакати.

* * *

Уже причепили й паротяг, а Коцька не повертався.

— Туди к бісу, похвалявся, хоробрився і втік.—Дитина, що ж... з'явився...

— Одчалою, ребята-а! — Голубіву було шкода, — пропаде пацан. Не помилюють, де там... і за те, що карабінка, і за те, що „пацан“... Але що ж...

Потяг загремів мов шкелет і поліз у темряву ніби в воду. Хутчій... хутчій... Вже аж за першою будкою дав гудок протяжний і глухий такий, — чи прощальний, чи застережливий...

...а по перону бігало безпорадне мале хлоп'я, далі кинулося доганяти потяг, добігло до семафора... Куди?

Потяг канув у чорну невідомість.

Стояв довго. Потім повернувся і сів біля дверей порожньої станції. Сидів нерухомо. Стомлено притискав німу карабінку. Плутані думи, тривога, жаль за незнайдену матір і біль самотності навалились каменем. Як же це?

Ще вчора сидів він з Голубом вдома, при штабі біля конов'язя і грав з ним же Голубом Грицем в ладошки. Дзвінкий розкотистий сміх його, золотий сміх, покривав розскавлену грязюку з золотими іскрами сонця. Було весняне сонце, весняний сміх.

Колька клав свої маленькі руки на Грицеві ручища, чорні й широкі мов латаття і коли той „мазав“, меткий Колька реготав як навіжений з тої незграбності. Гриць добродушно і сердечно вторив.

— Ах, ти ж, дзига!.. Ну на, на,— і клав свої лапи на манісінські пацанові долоні. Власник їх (маленьких) пильно дивився, смакуючи наперед втіху розплати за несполнені шльопки, тепер його черга. Колька вмиг висмикав то одну, то другу руку і широко та весело з блискучою швидкістю перішав Голубові руки аж поки вони не червоніли як буряк:

— А що, братішка, во, во...

І Голуб не сердився (для всіх він Голубів, а для нього „Голуб“), страшний і добрий, грізний і веселий Голуб... Було весняне сонце, весняний сміх.

Тоскно виють дрони в темряві, тоскно і розпачливо зудять все про одне, все про одне. Тривога... тривога... Чорна станція і чорна самотність.

Як же це?

* * *

Опівдні в місто вступили німці з барабанным боем.

Чисті солідні гармати, вихолені коні, чисті чіткі голубі колони серйозних людей... Парад! До того ж парад ніколи не виданий. Ніякої війни. Ніякого жаху. Брехня що в газетах писали, ти диви:

Офідери на баских конях, як гімназисти, скирають зуби до панянок, оркестр, як новий срібний п'ятак. Правда, попереду їде генерал, грізний і надутий ніби кайзер, але ж то культура, культура...

— Вот что значіт цивілізація! (це пальто в шляхетному екстазі).

— Еге ж (а це сіряк), я і в голову не клав, щоб вони так... з цього боку ввійшли... Яким то „боком“ вийдуть?

— Дурак!..

На широких багнетах, колись страшних і проклятих, мерехтіло сонце, мерехтіла радісна усмішка міських обивателів. Зустрічали „хлібом-сіллю“.

За гостями товпилося старе й мале. Видовисько ж, чи бачив... Чули люди, що там десь Вільгельм, гази, позиції і всяке таке, а щоб хоч одним оком... і ось диви! — живі, справжні, за-

ливають місто синьою рікою, наче десь греблю прокотили. Дітвори, як горобців: для них найцікавіше — це музиканти, як вони грають, як вони по німецькому грають...

Колька теж ішов слідом і з захопленням стежив за ними, але йшов сторожко, оддалік, як вовчечня. Шинелю закинув чи заховав разом з карабінкою. Сонце широко проміння на непокриту голівку, золотило немите, непержене, русаве волосся, голубило теплом. Колька морщив очі ніби піску насипало, болять від безсоння. Повіки почали ніти, а сонце як не виколє.

Минулої ночі багато думок пролетіло в малій голові Кольки, а нічого й не видумав. Матері теж не знайшов.

Спід важких його штанів чиркає на святкові сукні, в шланку хтось коловорот крутить ішов у натовпі довгенько, не приперли до паркану раз на розі, та так припав дух захопило; кашлем довго проривався, стиснув обценьками і Колька, шовши ним нестримно, порадно вилупиши очі. — Скупчилася юрба. Кашляв хлоп'я аж, присів, оце та ніч, що на першій виходить.

Оказія пройшла, музика прогрюкала важкі гармонії, десь кричали руське безладно „ура“.

Біля Кольки юрба шала, — навіщо він кому кий... вошивий...

Аж тут набігли і знали „ворога“.

— Ага, комуніст, сний, держи-и... Пацан...

Колька мусів плагати на рез калюжі і бігти за ними, вийшов чужими дворами, городами. Ледві не піймав. Та хіба такого доженеш!

Десь під тином впавав Колька і лежав до вечора.

Грім німецької музики приніс з собою „мир“, „рядок“, „спокій“ — всі бутки цивілізації. Пустили ход купони, розставили дворах кухні, обділили кавою, сочевицею, улаштували гулянку в саду з музикою.

І лише на балконі комуністичної поставили куле „Кольта“, — та десь, вечорами в саду в сльві вояскаженів оркестр, а з безвідолітав темний далекий гін канонад, — росли са-могили за містом в бор-

туди водили хлопців на страту. Та ще росли стоси німецького розписок і купонів у селянських записках... Якою ціною отримують вони?

* * *

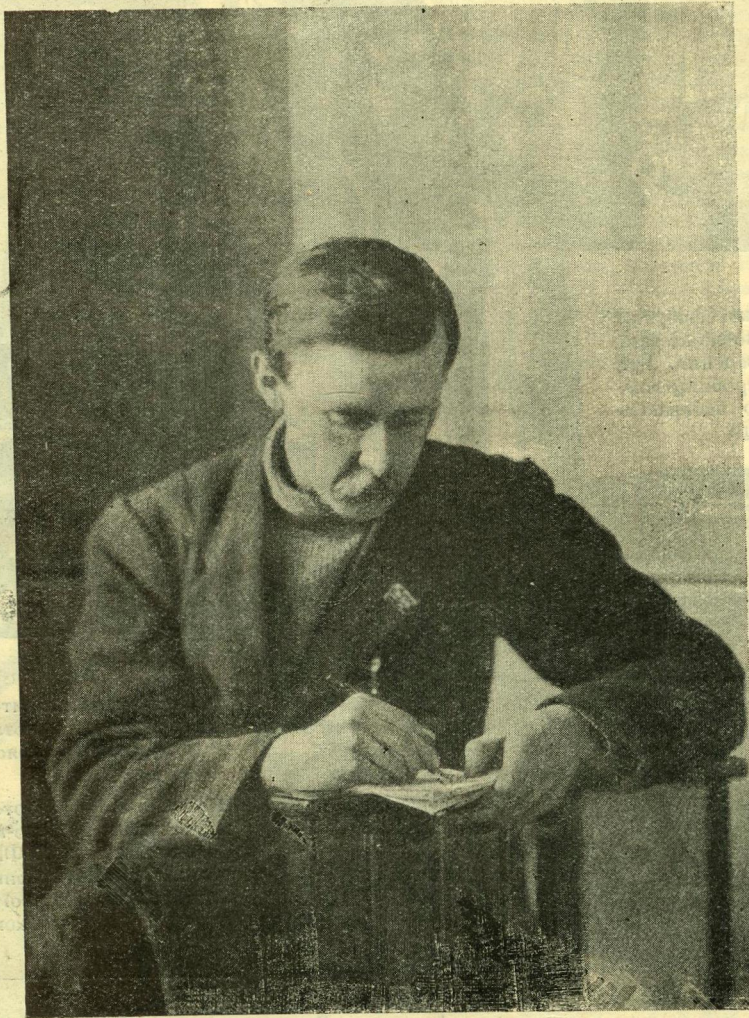
Вечером Колька тинявся навколо саду, зазирає у квадратні дірки огорожі і не намілювався зайти. Інстинктивне боювання, якась непевність переслідує його цілий день, своєму рідному місті. Цілий день він нічого не їв і то добре — хоч цілий зостався. Підійшов був до однієї товстої, то доброї, наче з льялкою на руках:

— Тьотю, дайте... їсти...

— Ох! ти тут... Ах ти більшовиччя паскудне! Ворони Григоріє Петровичу. Григорій!..

Колька далі не чекав і дав дьору. — Піяніно колись у вас забрали.

В животі нудить і ссе, а в саду шаленіє мідь, бубнить і регіт. Один ось серед усіх такий сіренький, непотрібний ворог. Наче маленький звір, відірвав лице від дірки в мурі понуро побрів голівною вулицею.

В. М. Блакитний (Василь Еллава), політичний діяч та визначний революційний поет, фундатор і перший редактор „Всесвіта“.

Поме: 4 грудня 1925 р.

В однім дворі стояла кухня, смачно пахло супом та смаляною. Дебелий німець з оголеними до ліктів руками, в білій штанині роздавав великим ополоником суп, другий розливав, — так побагато, так щедро. Салдати товпились і герготіли гуси. Кухар набрав гуцї в ополоник і сипнув свині, що спалась тут-же і хрумкала лущпиння. Це надало Миколі смію, — який він добрий. Підійшов Микола і оддалік:

— Дадю...
Німець не почув, потім зиркнув і оскалив зуби:—Вас?!
— Дядю дайте й мені,—ступив ближче і показав на свиню.
Дядя вареготав:
— Болшевік? Я?—і підходе, здоровенний такий. Гість йому видно подобався. А хлопцеві аж у п'яти кольнуло,—безпечно зяякано озирнувся і чкурнув що сили. „Знають, і тут будуть...“
Салдати брались за животи зо сміху.
— Гальт! Гальт!
Де там, зник як дим.

* * *

Тої ж ночі Колька зустрів свою матір, випадково. Стягнувши мотузкою живіт у вузлик, брів через церковну огорожу, шукав місце, де б спочити, щоб зручно і щоб ніхто не бачив.

Коли замкненої важкої церковної брами сидить у сутінках ніч, — темна стара, одинока. Тричі підходив Колька і тричі відступав і все тягнуло назад.

Коли пригнувся низенько, серце забилося:
— Мамо...—тихо так. Жінка кліпнула, мов незрячими очима, зрухнула губами.

— Сину?... іди-ж сюди, дитино моя, іди сюди...
Микола бачив материну радість,—тож і вона шукала його, і втішала, як угляділа.

— Деж це ти... як ти? сирота мов...—Понуро в стороні. Слова, що так хотів сказати любій матері, застрягли в клубок, лише вткнувся безсило головою в її дахміття і заплакав. Мовчки гляділа мати сохлю рукою нечісану голову, потім, мацаючи, вистала з торбини кусень хліба і дала синові.

Який дорогий гостинець,—Колька кинувся жабом, відкусював з усієї мочі тугі шматки, вмиє обчавлював і ковтав, густо змочені слиною.

А мати дивилась кудись убік і хитала болісно привітно головою...

...кудись убік... болісно і привітно.

І ось тепер тільки Колька потігив, що мати біла. Як же це?... І не бачить вона його, і не помічає вже більше ніколи. Не побачить вже більше ніколи...

Недоїдений хліб випав і з глухим стуком потікся на чавунні плити.

* * *

Лише опівночі Микола заспокоївсь і марив віснями. Мати зігнулась низько над сином і думала глуху ескараду думу. Не до сну їй, хіба-б заснути на віки...

Неспокійно метався син, співав і кликав комось увісні. В розпаленій хорій голові:—дзвони... салдати... бой-скаутти...

Ось він з матір'ю дома,—ждуть батька. Там він десь у германців, на якійсь „пазіції“,—не пам'ятає батька Микола. Зрідка приходили листи:

...жив, здоров чого і вам желаю...“ друковані листи і з малюнками. Потім перестали приходити. Мати була салдаткою і ходила „получать пособие“ вже рік верталась нічим.

Сиділи вони в темній, холодній халупі і плакали, як гримнула „революція“. Незрозуміле слово, тої приймем:—

Ходили до тюрми випускати в'язнів... демонстрації... маніфестації, з трубами, з „хлаками“, з копійками незнайомими... Мітинги з „ораторами“. Цілі дні пропадав десь Микола.

...Ось він в „бой-скаутах“, втесався якось...
...Отречемся от старого мі-і-ра.

Коли Лянька попович перекривив пісню і навмисне з „міра“ з'їхав на „мило“, він—Микола—виставив йому „бубну“ і дуже,—за це турнули із каутів. Далі довжелезні хвости за хлібом, голодуха. Бдиною розвагою були набої,—набереш чакдаєш

у вогонь разом з картоплею — ех! Потім їх вигнали з квартири. Мати безсила і хвора пішла жебрачити, а він злий на всіх втік з міста і повернувся лише взимку з Голубом, при штабі.

Веселе почалося життя:—товариші, зброя, „діла“... та все потонуло в хаосі німецьких касок і багнетів.

Кольку розбудив прощальний зойк паротягу. Скопився. Але то почулось. Рукавом розвіз холодний піт на чолі, глянув на матір і остовпів...

Мати спала згорбившись, сидючи... торкнув за руки,—спала... а руки як крига. Мертва!..

Як він боїться мерців... Положив хапливо свій кашкет для чогось їй на коліна, підняв недоїдений кавалок хліба і хутко зник.

Весняний ранок радісно позолотив гіллясті голі липи, бризнув сріблом на шиби церковні. Бадьора пташка привіталася з ним, пурхнула з цікавістю на плити і поплигала під важку браму.

* * *

Сонце схилялось над вечір. Над шанцем за містом купи комарів танцювали ліричний танок. Колька сидів на шанцеві і замислено спускав паличкою весінній бурхливий струмочок.

Сьогодні він бачив цікаву і жахливу історію:—з в'язниці тікало двоє засуджених на страту. Обоє—хлопці з „самоохорони“. Завзяті були і... дурні.

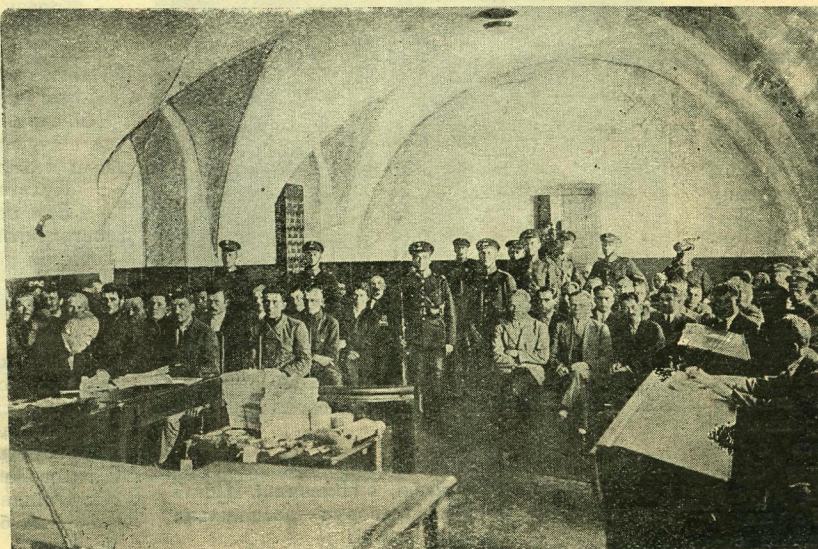
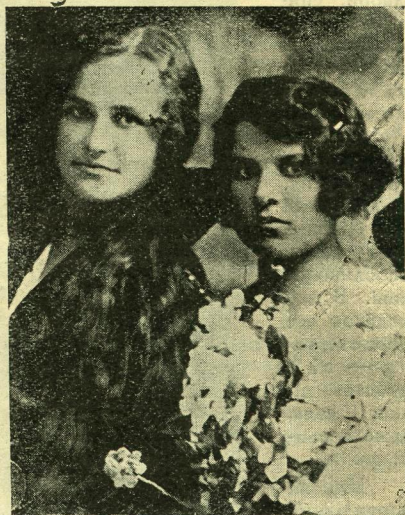
Своєю малою головою силкувався Микола розібратись в оцій події,—дурні, чого вони залишились? Реквізували, брали, ділили, нажили ворогів, а потім покидали гвинтовки в річку і лишилися. Боягузи!.. А от-же не боягузи—з під варті вирвалися біля самої комендатури. Він як раз був там за п'ять кроків,—вела їх на допит ціла валка синіх салдатів.

Білявий підстрелений біг доти, доки розривною кулею не влучило в голову... а другий, „Антін“, відняв у німця гвинтовку і, коли б... він би їм дав.

ТАЄМНИЙ СУД В ЛУЦЬКУ НАД ВОЛИНСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ

Комсомолки міста Ставрова, Дубенського повіту З. Шмерага, засуджена на 1 рік до в'язниці, та Наталка Галабурда, засуджена на 2 роки. Обвинувачені за належність до повстанських організацій в Луцьку

Внизу — загальний вигляд судового засідання. На столі річеві „докази“. До відповідальності було притягнуто 82 чол. Загальний вирок всім обвинуваченим досягає 1000⁷ років

Та на його очах і другому стяли голову, а потім ретельно і живо склали разом на обозну повозку і повезли. В нестямі Колька опинився аж тут.

Сидів, гаряче говорив сам із собою і копирсав паличкою струмочку. Здрігнув:—

— А що як і його так?—безглузда думка лізла в голову.— А що?—і тут-же:—ну й що-ж, і нехай... А в шапку які вчора, як і позавчора ссе і болить. Та доки ж це?! Миттю виніс рішучу постанову.

— Красти.

Логіка проста:—всі вороги, всі злі, кожен собі. Скільки ходив... добре коли так проженуть, а другі й ловлять,—„ворішка“, „комуніст“...

— Добре, ворішка. Добре—комусь пригрозив. Хай упіймають, ну й нахай...

Постанову ухвалено, Колька гнівно записував її паличкою на дні струмка. Потім схопився і рішуче пішов.

* * *

Сутінь наспіх накрила дирявою пеленою мятєж. місто.

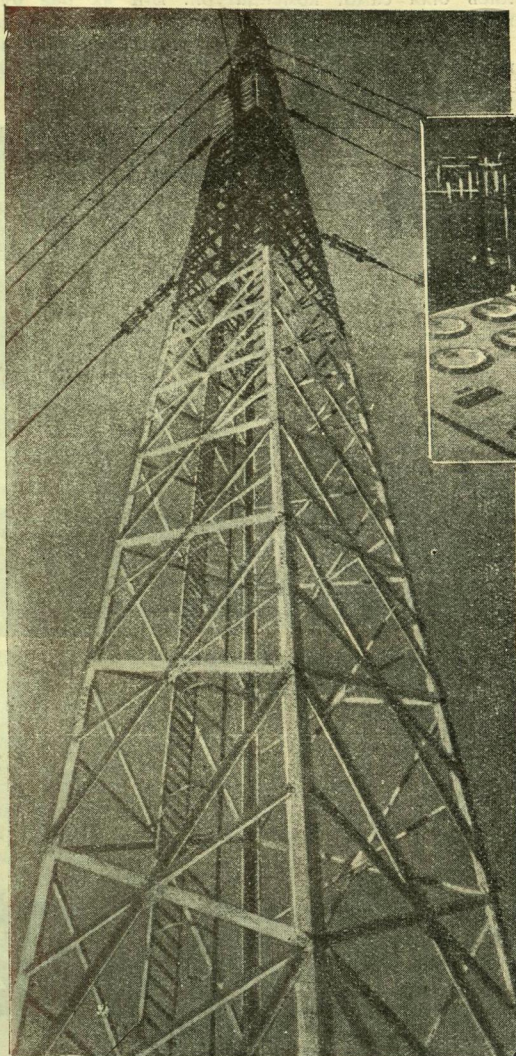
Дрімали біля цейхауза патрулі, дрімали півголі осокорі, скорбиво похитуючи маківками на сірі стріхи і лише десь там, в центрі чи над центром коливались стовпи світла від дугових ліхтарів.

Вулиці натомлені тисячами підвод—(все везуть і везуть—хліб, м'ясо, коноплі, худобу по цих вибитих коліях на вокзал, а там у безвість)—вулиці, натомлені галасом і спеком, збиті сотнями німецьких копит, дрімали сірі, порожні й німі.

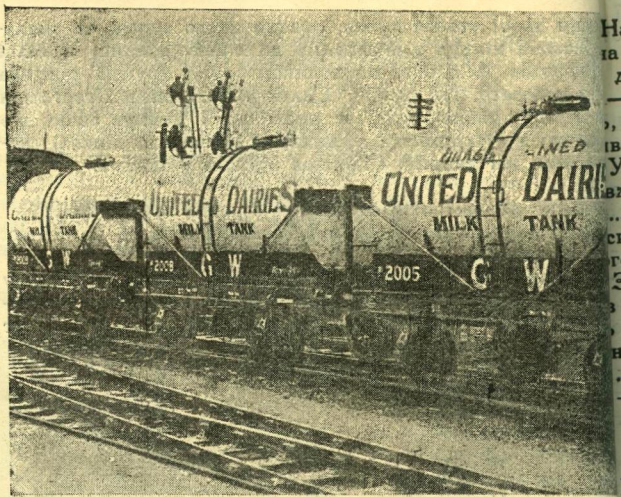
Мале хлоп'я без шапки і босе нікало по вулицях. Йшло повз двори, спиналось де росчинені ворота—заглядало і йшло далі. Де росчинені ворота, там кухня, а де кухня там і їжа,—такі двори особливо цікаві. В них недбало все пороскидано, — так просто—пішов і взяв, адже ж свині дають...

Микола проти одних таких воріт рішуче зупинився.

Біля ганку звалені сіда, недбало почеплена на палісаднику зброя... Бартовий сидить спиною сюди і позіхає в захмарене небо. О, яка в нього груба шия, в збрижах. Чомусь пригадав батькову картку обсижену мухами: су-

Щога наймогутнішої в Європі радіомовної станції в Кенігс-Вустергаузені, в Німеччині. Щога заввишки 210 метрів. Праворуч—росподільна дошка станції

Цистерни для перевозу молока в Англії. Вони збудовані так, що молоко зберігається в них свіжим декілька днів.

хий мов тараня, з кокардою... Вмить Кольчин зір приєднав одну дрібниця—всього лише блискучий „мавзер“ на кухню котла... із шнурком і з кобуром... Думки поскакали в ідеї напрямкові. Непереможне бажання оволодіти цією цистерною опанувало всього. Коли б вона йому,—О! він би..

Що „він би“, про те гаразд не знав, а душа була в у тому кобурі.

Довго стояв за ворітьми і стежив у щілину. Ось варіант встав, зіткнув на німецькі груди, поділив ліхтаря, поставив зверху і пішов сідати. — Ну тепер... наважиться—що то

Зрештою, замислюючись, проснувся у воріт ліг ниць. Серце колотилося, ноги потерпіли. Сів на колінах трохи. За що трохи.

Кілька часу тихо, ловив вухом менший рух,—аж десь там від напруження прокричали перші. До болю стиснув зуби.

не цокотіли. Ліз у тіні через грязюку, через кізяки трохи... ось уже біля коліс...

Ось...

— Гальт!...—і цокіт зброї. Колька влип у землю, рванувшись як заєць і побіг.

— Гальт!!!—і в слід один, другий постріл.

Зразу впав, далі переметнувся через недопалений пар задопотів з вітром у темін. Позаду шум. Вохке повітря сідати. Зразу думав капут, але оглядівся—аж наче тільки щемить щось...

Біг довго, все далі і далі. Вже за містом. Біля застав тіли спивить, та Микола не чув і біг, нічого не бачучи, не відчуваючи окрім терпкого холоду за спиною,—йому по зяли в слід, у простір і стихли.

Куля влучила в груди.

Вже непритомний дерся через якісь левади, через камені довго; потім втертя свідомість, але й упавши ще плазував грузькій ріллі.

Коли кліпнув віями, сонце кружало мов сокіл і золотим порошком в очі. Ні підвести голову, ні звести. Навколо, скільки оком сягнеш, мокра рілля і нікого, тільки вітер гойдає торішній пирий та вгорі заливається жайворити. Попробував встати, але... оце мабуть і смерть та... Глаз в голові осяю думка—що можна б не так, ліпше...

Опівдні підібрав дядько, їдучи з міста.

— А боже, хто тебе, дитино моя, скалічив, звінечив? Бже йому...

На возі Микола попрохав води. Пахуче сіно лізло зпід кола в очі, дядько такий білий і добрий,—навіть не вірилося. — А, вно, булана, бодай не пішла під німців... ідуть і беруть... Телицю третячку—єдина була, як ока беріг, жив—забрали, дали ордер...

У вухах шумить: ...Бу, бу, бу... сина забрали десь, нема... вже мабуть і не... —Якось безнадій-сидів дідусь і крутив ногом.

Згадалася мати, за-вив очі. Трусить і бо-ть у грудях, мото-шно.

...Бу, бу, о-о-о... — Н-н-о!..

Микола танув. Біла ого упала дідусева істка,—і сорочечку сеньку, і яблучко мо-не... Дідусь лише скор-о хитав головою,—виживе. Е, де вже ві-му нещасному. Жили тільки вдвох з не-кою і лише однією дією—чекали: вона чо-віка, він сина. Ні в і дітей, ні в нього уків і ось за те ніби любили цього... поки-ка.—Як-би воно окли-ло,—скаже було неві-ка і дідусь мовчки по-джується.

Микола враз було, маленьку виходив за-шними вечорами і чу-до болю чутко вслу-гся в далекий-далекій чи то грім, чи то стогін. Небо таке чисте, червонясте там над борами. Ворушилась тривога росла надія. Приходив і сів биля нього дідусь, запалював морбунюль-і теж дивився лись у затаг-ні димком А. Єдина дум-єдине бажан-росло і запов-овало все.

— Діду, а скоро вони ійдуть... ші?..

— Коли б я знав, ди-но моя...

Але Микола ав, що хлопці ійдуть і скоро ійдуть. Вихо-ів в день,—довгу сидів приві та се вдивлявся далекі хребти ініх борів, жму-няся на сонце чекав. Нікого че. Лише ген р шляху смуги кур зі збіжжям

ключем, тягнуться до міста. На кожній хурі мигтять багнет і каска навколо кількя вершників.

В дідуся нічого було молоти і він дуже жалкував. Микола бачив злидні і було ой як неловко,—в них і без нього хватає клопоту. Хотів втекти, але... як би ж то була снага тая, як би...

Вмираючи, все питав:—Дідусю, чи скоро прийдуть хлопці?.. Дідусю...

В гарячці кликав матір, хотів іти, потім затиш.

Так і не дочекався своїх.

А в місті йшла швидка евакуація. Говорили, відкликав Вільгельм, говорили — революція і в них.

Якось опівдні місто обстріляли з кулеметів. Переляк позаганяв мешканців до погрібників. За годину до міста вступили повстанці,—все кіннота, кіннота.

Голубів відшукав Миколину жебрачку матір. Жива вона, тільки зсохла і почорніла, мов шкелет. Тиха, напівбо-жевілля вона нічого не знала і говорила різну нісенітницю.

... Сина її схопили й зарізали... о, вона знає... болить же в неї серце, болить. Вчора приходив у білій со-рочці, босенький, ірозтав як дим... і всяке таке. Не йняв божівільній віри, але десь глибоко ворушилось передчуття, робилось так гірко. Марно заспокоював стару—віщує як сич той. Посто-яв понуро і пі-шов.

На хрестах під сонцем трі-возно в півго-лоса гомоніли галки.

Десь да-леко тупо стро-чив кулемет.

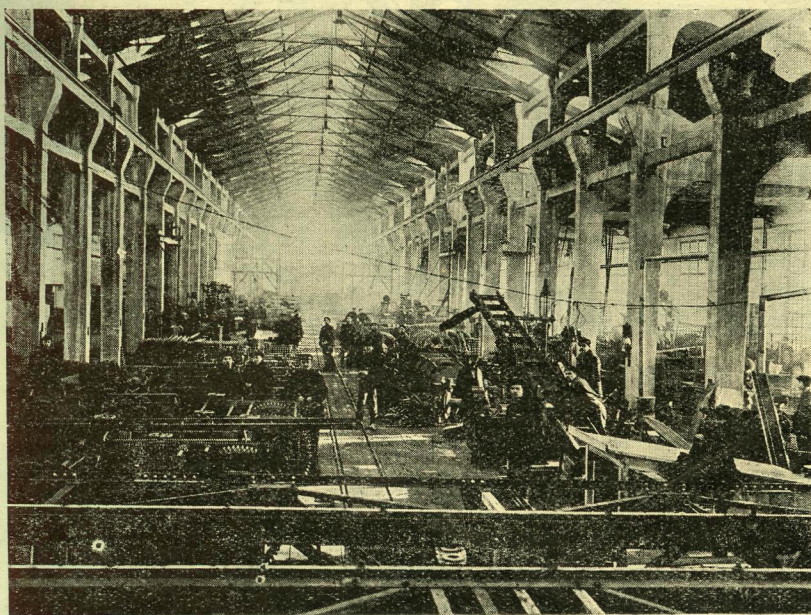
Нічим не шкодував, ні за-чим не жалів, а тут... шкода.

Сідаючи на коня, прогово-рив чи до ньо-го, чи в пові-тря, грубо так:

— От... і погіб замурза-ний й... і загу-бився наш па-дан.

Іван Багрянний

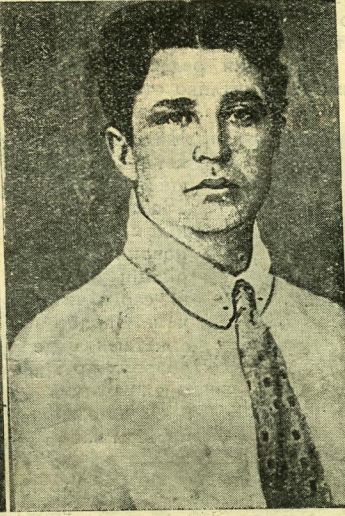
ПРОМИСЛОВІСТЬ РОЗВИВАЄТЬСЯ

На заводі „Світло Шахтаря“ недавно відкрився новий цех, що виробляє сверлові машини для копалень. На фото—загальний вигляд нового цеху

роцці, босенький, ірозтав як дим... і всяке таке. Не йняв божівільній віри, але десь глибоко ворушилось передчуття, робилось так гірко. Марно заспокоював стару—віщує як сич той. Посто-яв понуро і пі-шов.

ЖЕРТВИ ХІНСЬКИХ ІМПЕРІАЛІСТІВ

Т. т. Макаров, Попов та Іванов—співробітники радянського консульства в Кантоні, забиті агентами хінських імперіалістів

3 РОКИ „ВСЕСВІТУ“

Машина, що складає аркуші „Всесвіту“

ТРИ РОКИ тому—15 січня 1925 р. вийшов перший номер двохтижневого ілюстрованого журналу „Всесвіт“. 15 січня 1928 року виходить № 3-й ілюстрованого тижневика „Всесвіт“, з поміткою на титульній сторінці: рік видання четвертий.

Дата не така то вже й величезна, але для існування журналу в умовах не зовсім сприятливих, що склалися з об'єктивних причин, вона заслуговує на увагу й відзначення.

Три роки ілюстрованого журналу, розрахованого на широкого читача, першого ілюстрованого журналу на радянській Україні, що шукає нового шляху, намагаючись стати серйозним чинником української культури, журналу, що довго не знав свого читача і потроху завойовував його симпатії—це вже деяке досягнення, це вже треба вважати за доказ права існування надалі.

Якраз наприкінці трьохрічного існування „Всесвітові“ пощастило краще уявити собі обличчя свого постійного читача й зробити деякі висновки щодо до користування своєї роботи.

Численні анкети читачів, що надходять до редакції, а також листування редакційне говорять за те, що читач сприятливо ставиться до свого журналу.

Численні анкети свідчать ще й про те, що „Всесвіт“ має не зареєстрований внутрішній зв'язок зі своїм читачем. Справу з анкетами буде уважно розглянуто, розроблено і вказівки читачів „Всесвіта“ будуть реально здійснюватися в міру можливості. Але зараз, коли ми відмічаємо дату трьохріччя „Всесвіту“, зазначимо лише головний висновок з них; очевидно наявність сприятливого відношення читача до журналу.

Не забуваючи про хиби, весь час намагаючись перемогти фінансові й технічні труднощі, що перешкоджають журналові виправитись, як з боку змісту, так і з боку офор-

Метранпаж тов. П. Касапов

Робітники цинкографії. Праворуч у другому ряді стоїть інструктор

сприятливі умови для народження журналу. Життя рішуче, і тому не дивно, що майже одночасно в Харкові було про вихід двох журналів: „Всесвіту“ й „Журналу“ чиним, перед новим журналом відкривалися широкі перспективи, все гаразд було спочатку.

Якось так трапилося, що не щиро поставилися деякі літературні та окремі письменники. Чи тому, Василь був головою „Гарту“, чи з якихось інше причин літератори, поети (особливо інших угруповань) стояли на новий журнал і не дуже охоче несли сюди творчий журнал. Не було певності того, що він буде загальновідомий і тому тільки після п'ятого чи шостого номера, підозріння, прийшли письменники до журналу.

А до того часу до нового культурного діла щиро підтримуючи саму ідею утворення ілюстрованого журналу, вітаючи робітників журналу, підбадьо-

млення, вишня, вий від, чезну і, знаход, енергій, леной ро

това, чик,

„Місуса, чок“—яку з номері, Вишня-доки „Еа (у) світ. уїно

Так, оварі, тор „Вс, китний, журнал, якось м

не було, що забес, здорове, час, коал, їнської, дарства, буйного, ка літераші

в світові, з україн, серйозно, свою чер, кола чита, кої для, тури, —

но, як, крі

по, й, не, юв, ин, ий, не, чк

де, лу, е, йл, и

с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

і, с, р, в, д, і

Вишня, І. Кириленко, небіж-
ніхайло Йогансен, Павло Іванів,
Івасюк, Аркадій Любченко,
О. Довженко, а з руських
маїла Уразів та Петро Кра-

х товаришів, Остап Вишня—
адчик, гарячий прихильник,
душа, що вірила в журнал
було задумано.

х товаришів Максим Лебідь—
фотокореспондент і перша люди-
на (у журнал „Заря“) про вихід
чуйно привітала його.

товаришам, що взяли участь
ерших номерів,—особлива по-
ришам—пошана й честь ра-
аторами „Всесвіту“.

ж головна робота, основний
иво спочатку, було покладено
Фундатор „Всесвіту“ лише
о вірою в перемогу, лише сво-
ю працездатністю врятував
тримуючи цей новий паросток,
роджений „Вістями“.

триші три номери „Всесвіту“
итний, Тяжка хвороба відір-
нового діла і вже не повер-
ого, але до самої смерті не-
уного звязку з жур-

ри номери. А поглянь-
сен: яку роботу проро-
і, крім загально редак-

оповідання, він писав
і й гуморески. Майже
і недостачі матеріалу
іював сам, коли цього
віни.

кий, Валер Проноза,
Не поет—це все Бла-
невтомний редактор,
нич української кузь-

перемгу. Не стали
алу. „Всесвіт“ поволі
бе широкі кола пись-
айже по всіх місцево-
описувачів та фото-ко-

ді головний редактор
асяненко подав дум-
орення „Всесвіта“ на
орувало дворічну „традицію“, проте збіль-
на тісніший звязок з читачем, на живіший
е освітлення подій. І хоч у де-кого з робіт-
виникали сумніви про долю журналу, хоч
цієї ідеї негативно, але думку редактора
і рік існування тижневика довів (особливо
перетворення двохтижневика на тижневик не
кого з читачів незадоволення. З цього року,
само став тижневиком і московський „Про-

я зяючи у четвертий рік роботи робітники „Все-
Хавірять, що в іде тіснішому звязку з чита-
у може перебороти всі труднощі, що стоять на
окі і якісного і якісного поліпшення журналу.

закордонні журнали мають до своїх послуг
ання—друкарське та ілюстративне. Де-які
теж вже мають до своїх послуг вдоскона-

е мавно таких друкарських машин, які дали б
лати фото в художній репродукції, щоб від
овафотографії перейти до більш досконалої фото-

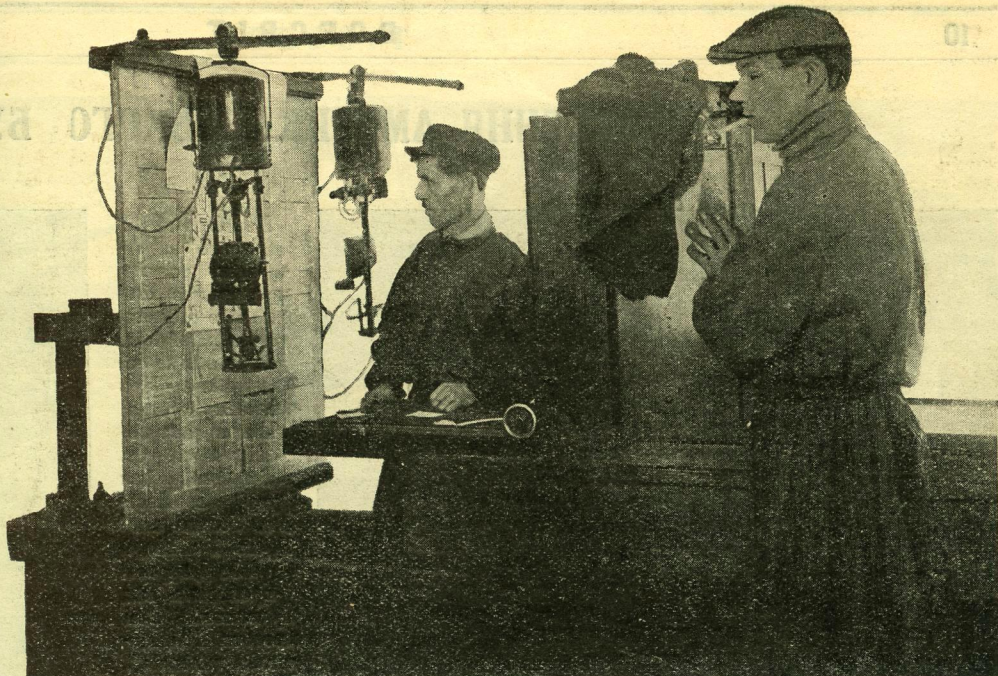

Фото-апарат цинкографії. Біля лампи стоїть фотограф С. П. Третьяков

Метранпаж тов. І. Пащенко

Дальша мета редакції перейти на трьохколірові обкладинки та на т. зв. „тіф-друк“, що оживив би й зовнішній вигляд журналу. На все це потрібні великі кошти, але редакція сподівається, що поширення тиражу журналу дасть незабаром можливість досягти цієї мети.

Більш вдосконалена техніка утворить також сприятливі умови що до поширення журналу та знаходження справи з літературними додатками, про які наш читач вперто згадує в усіх анкетах.

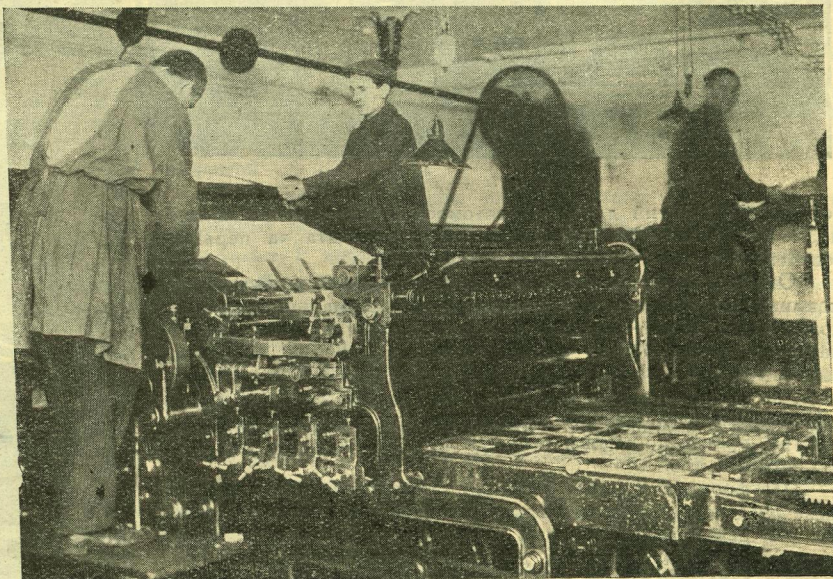
Цього року ми починаємо з лотереї та пільгових умов на купівлю бібліотеки.

Це перший крок на шляху до заведення постійних додатків до „Всесвіту“, що є одним з головних завдань редакції.

Четвертий рік „Всесвіту“ це дата перелому. Переборюючи труднощі, що фінансово загрожували самому існуванню журналу, „Всесвіт“ тепер бере за гасла: якість, поширення, додатки, утворення своєї бібліотеки і т. д.

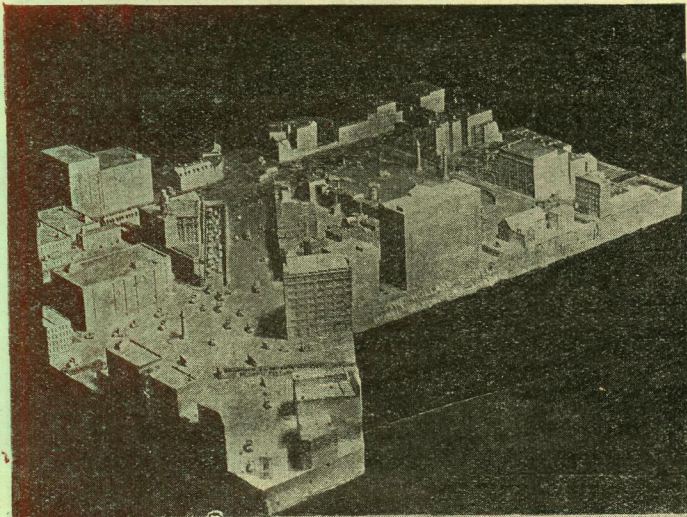
В цьому, четвертому році життя „Всесвіта“ поширення його буде провадитися поступово. Поки що раз на місяць „Всесвіт“ буде виходити на 20 сторінках. Крім того, редакцією намічено дати де-кілька трьохколірових обкладинок, малюнків у середині журналу, на розвороті, та провести ще низку подібних заходів.

В. Іволгін

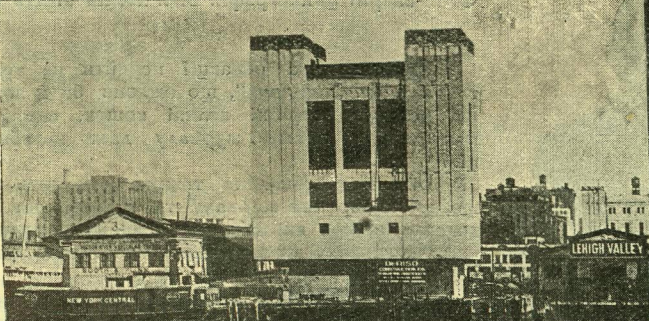
Друкувальна машина

НОВЕ ДОСЯГНЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО БУДІВНИЦТВА

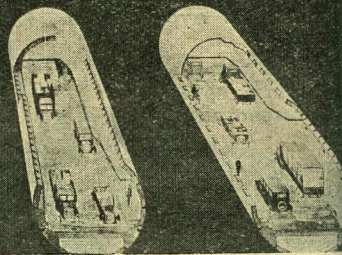
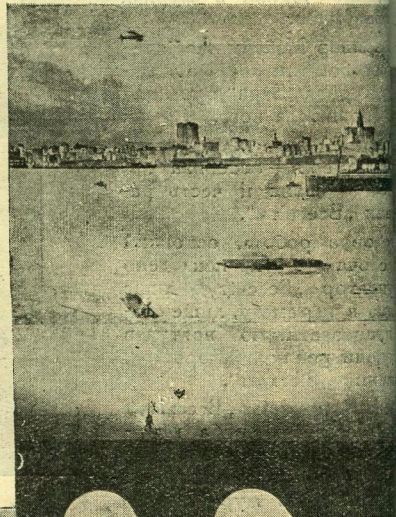

Під'їзні й виїзні шляхи тунеля з боку Нью-Йорка. Праворуч—Будинок для вентиляції й накачування повітря в тунель, —в ту частину його, що знаходиться під річкою. Свіже повітря накачується в рури, а зіпсоване повітря випомповується з них

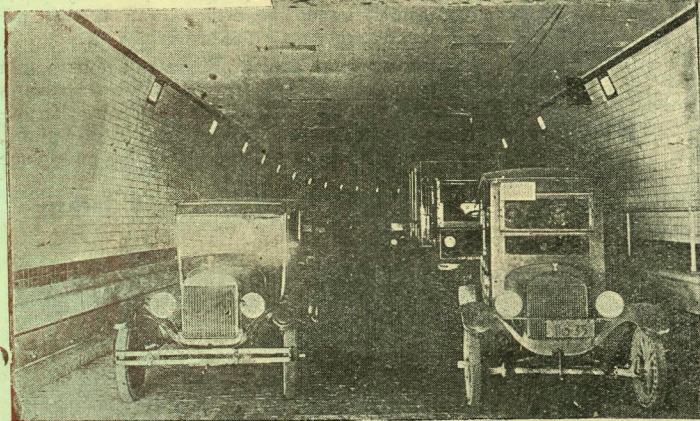
Внутрішній вигляд одної з рур тунеля

В НЬЮ-ЙОРКУ відкрито недавно новий тунель, що вражає сміливістю замислу та досконалістю виконання й обладнання. Цей тунель складається з двох велетенських рур, призначених для руху автомобілів. Тунель сполучає Нью-Йорк Нью-Джерсей проходить під Гудзоном. Він зветься „Голяндським тунелем“. Тунель цілком

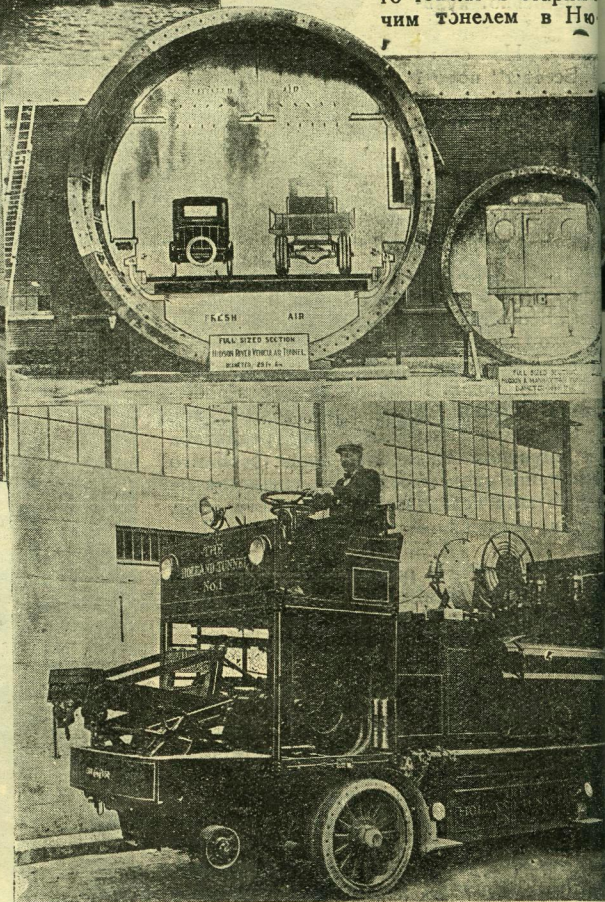
Розріз рур тунеля під ном. Нижче—порівняння тунеля з старим тунелем в Нью

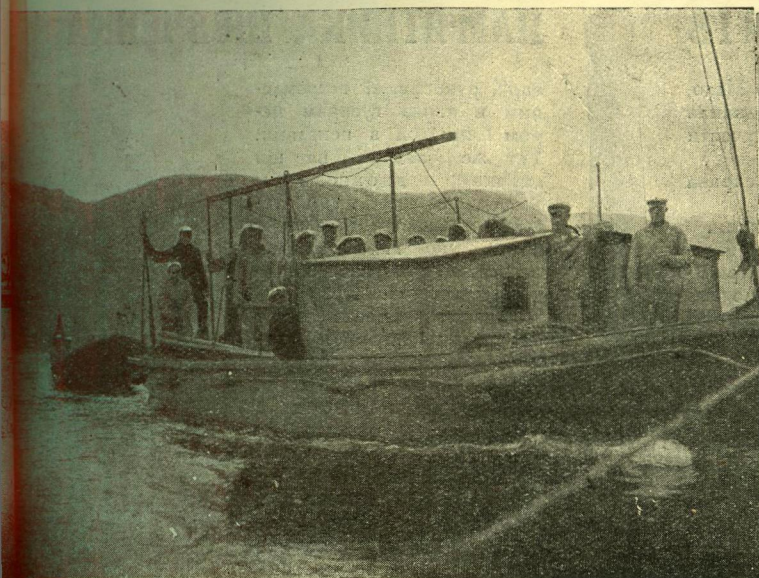
готовий і відкритий для руху автомобілів, причому в залежності від розміру й сили машини береться плата за переїзд тунелем.

Окремий відділ поліції наглядає за правильністю руху, щоб можливо менше було нещасних випадків. Максимальна швидкість, дозволена в тунелі—30 миль на годину, відстань між машинами—75 футів. В разі аварії, окрема платформа вивозить авто з тунеля, а в разі браку горючого в тунелі можна одержати потрібну кількість газоліну. На випадок затримки руху існує окрема сигналізація. Вентилятори, що піддержують свіже повітря, проведено вздовж стін, так само, як і світляну систему та сигналізацію.

Платформа для автомобілів, що зазнали аварії в тунелі, може рухатися в обох напрямках. Автомобілів надто важких для цієї ремонтної платформи до руху не допускається; щоб уявити собі розміри тунеля, доволі глянути на малюнок, де поруч з розрізом тунеля показано для порівняння поперечний розріз другого тунеля—залізничного, що сполучає Нью-Йорк з Нью-Джерсей і теж проходить попід Гудзоном.

Авто, що подає технічну допомогу в тунелі

Водолазний баркас повертається з робіт

Водолаз після виходу з води. Біля нього сигналіст

спонсенція

„ЧОРНИЙ ПРИНЦ“

В. Пайка

ЯПОНСЬКА ФІРМА „Синкай-Кочіосіо-Лімітед“, за угодою, складеною з властями, переводила в Бадаклаві роботи, щоб розшукати коштовності на

англійському кораблі „Чорний Принц“, що затонув біля входу в Балаклавську бухту в 1856 році.

Первісний період робіт нині закінчено. Більш, як 4 місяці 24 спеціалісти—інженери і водолази за найближчою участю наших робітників а також експедиції підводних робіт працювали на Чорному та Озівському морях.

Район загибелі „Чорного принца“ було досліджено і за допомогою спеціальних pomp японські техніки й водолази відпompували пісок і таким чином росчищали місця, що в них припускалося знаходження найцінніших частин корабля.

Піднято з дна морського дуже багато із'їдених іржою, розмитих водою частин корабля і речей судового вжитку, однак ніяких цінностей при цьому не виявлено.

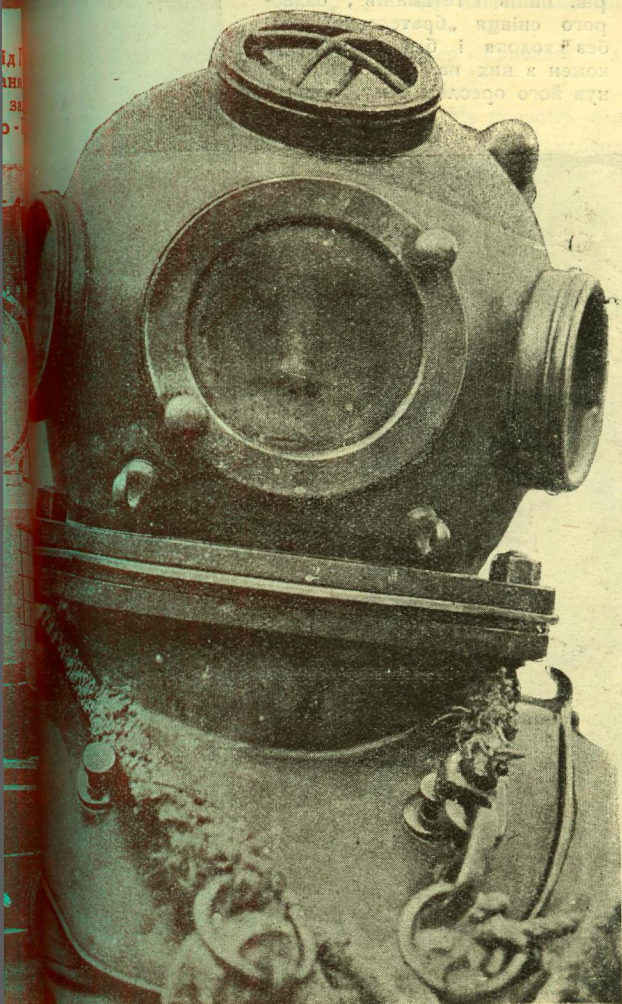
П'ять золотих монет—це все, що було досі витягнуто з під уламків „Чорного принца“.

Японці припинили роботи, бо почалися осінні шторми, а також через те, що втратили певність успішного розшуку коштовностей.

Угоду між експедицією підводних робіт на Чорному та Озівському морях—„Епроном“—і „Синкай-Кочіосіо-Лімітед“ було анульовано і японці-водолази повернулися на батьківщину. Однак „Епрон“ має намір в разі наступу сприятливих умов продовжити своїми коштами роботи, початі японцями. Роботи ці переводитиметься поруч виконання основного завдання „Епрона“: підняття суден, що затонули підчас імперіалістичної й громадянської війни.

„Епрон“ ще недавно провадив у Керченській протоці підготовчі роботи до підняття затопленого Врангелем панцерника „Ростислав“. Витягнення з води „Ростислава“ і розборка його дасть нашій металургійній промисловості до 1 мільйона пудів чорного й кольорових металів.

Підготовчі роботи вже закінчено, але несприятлива погода не дозволяє почати підняття панцерника. На весні роботи буде поновлено.

Одяг водолаза, коли він спускається у воду

НА КОНКУРС надіслано всього 22 проекти. Мало, звичайно надто мало. Чи то на Україні немає скульпторів, чи вони не брали з невідомих причин участи в конкурсі,—сказати трудно.

Що до середньої якості надісланих проектів справа теж кепська.

Кілька проектів треба відзначити—з різних причин.

„Україна“—можна вважати за найкращий проект. Враження монументальності досягнуто спрощеними до примітивності лініями. Постаць Шевченка м'ягло виходить з п'єдесталу—обеліску. Зм'якшення контурів постаті справляє дотепне враження певної нереальності, навіть казковості, що добре личить до всього стилю проекту. Голова зроблена майстерно і суто-реалістично. Зважаючи на сагальний стиль, це швидше хиба, ніж позитивна риса проекту. Також хибою є очевидна випадковість взаємних розмірів постаті Ш. та п'єдесталу,—останній явно замалий і це руйнує композицію, робить пам'ятник присадкуватим, мало динамічним.

„Могила № 3“. Кубістична трактовка теми в дивній комбінації з типово-імпресіоністичним прийомом виростання постаті з постаменту. Кубістичною технікою автор володіє не досить вільно. Геометричним елементам, що складають весь пам'ятник, явно бракує загальної організуючої конструкції. Проект розраховано на велетенські розміри—голова, наприклад, метрів до 10 в діаметрі. Надто попрошений засіб досягнення монументальності.

„Могила № 2“. Піраміда зі східцями і з дверима. На горі—постать Ш. трактована теж в кубістичній манері,—досить невдала. Вхід в піраміду з обох боків оздоблено кубістичними ж фігурками, що розставлені симетрично в стилі якогось грецького фризу.—Еклектизм дуже чудного ратунку.

„Могила № 1“.—Очевидно того ж автора. Своєрідний „стиль“, скомбінований з кубізму та фризоподібних барельєфних оздоблень панує й тут. До речі і № 1 і № 2 теж мусять бути велетенських розмірів.

„Заповіт“—три малюнки. Досить дотепні (крім № 2) конструктивистські вправи, позбавлені практичного значіння.

„Надгробок“. П'єдестал, яких мільйони стоїть по всім світі над могилами мільйонів міщан. З п'єдесталу виходить „бюст“. Внизу невеличких розмірів невідома дівчина, романтично одягнена в якусь ковдру, очевидно плаче.—Сумно.

„На могилі“. Кубік. На кубікові колонка ампір. На колонці урна. Тарас Григорович сидить на маленькому кубікові внизу—сумує...

Деякі експонати вражають антихудожністю та некультурністю. Особливої уваги заслуговує проект „Приказ“. П'ять колод стоять сторч. На одній з них—бюст Т. Г., а на решті—„Кобза“, „Бук-

вар“, рукопис, зі ветромленим в нього гусиним пером і палітра з пензлями. Тут же бандура, на ній „приказ“ з двохголовим орлом. Нормальна п'ятикутна зірка одним із своїх рижків, що виріс неймовірно, вштирхнулася в орла й стремить у повітрі...

Досить... Один з авторів щиро написав у поясненні до свого проекта: „художности не додержувався, бо лічив зайвим“.

Додавати нічого...

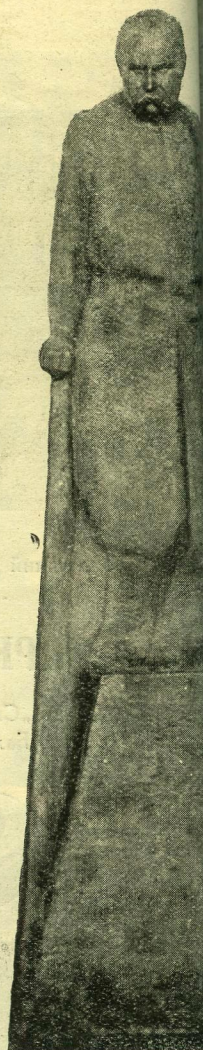
Загальне враження конкурсу сумне...

Розглядаючи окремі проекти мимоволі задумався: неже ні

один з авторів не добачив у Шевченкові завзятого борця за вилю, запеклого ворога „царів, панів і гетьманів“, „бадьорого співця „братерської волі без холопа і без пана“, що кожен з них на свій лад огорнув його ореолом суму, задуми

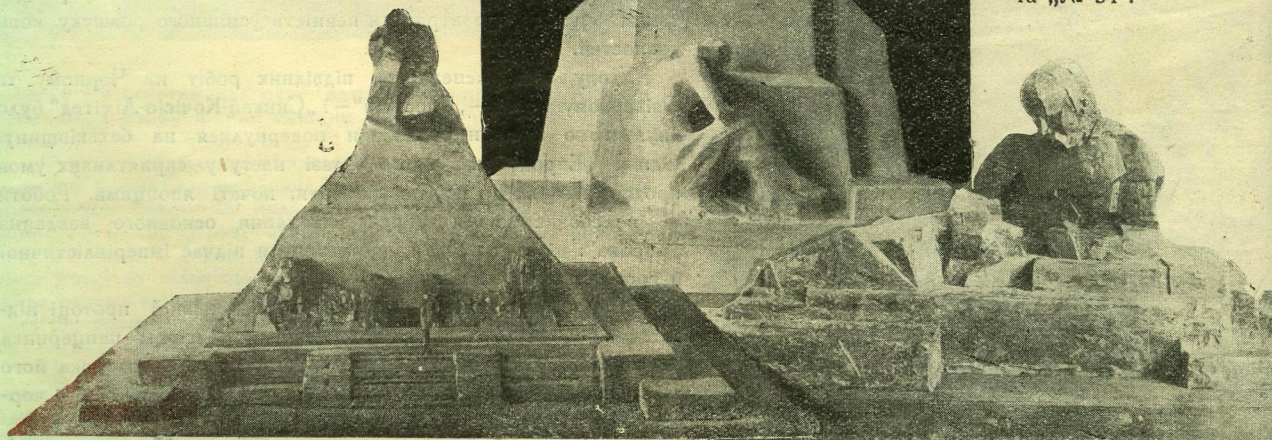
„На могилі“

„Україна“

й нерішучості, що дає зовсім хибну уяву.

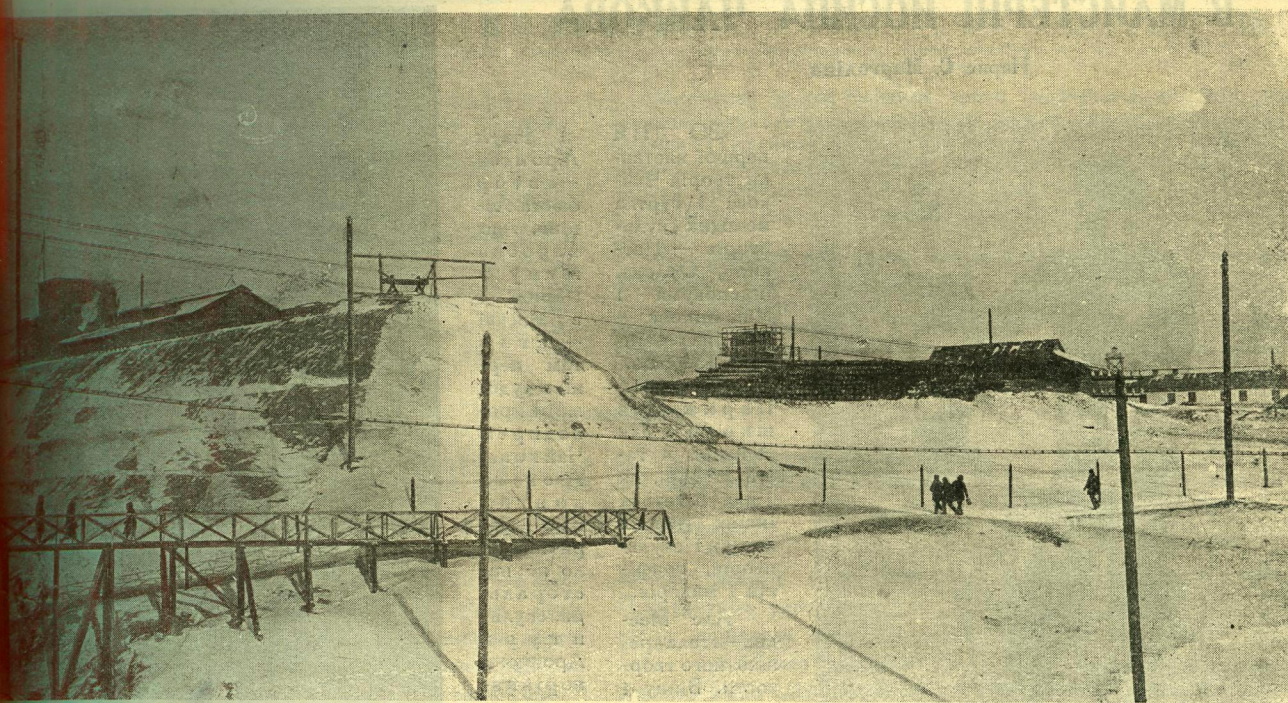
Жюрі під головуванням комосвіти тов. М. Скрипника не присудила премії проектам. Три проекти—„Україна“, „Могила № 3“ та „Могила № 54“.

„Могила № 2“

„Надгробок“

„Могила № 3“

Кінець лісопідводної залізничної лінії, що доставляє потрібні для Дніпрельстану лісоматеріали. Ліворуч — лісопильний завод та склади лісоматеріалів

ЗИМА НА ДНІПРЕЛЬСТАНІ

Від нашого кореспондента **В. Волкова**

Перший сезон на Дніпровському будівництві закінчився. Понад тисячі програми, дорученої на цей сезон льоному відділові Дніпрельстану, вже яно. В умовах „хвороб росту“, без зв, як матеріальних, так і людськ без точного плану постачання, що пече розвиток будівництва, без вности переводити потрібний добір рикованні робітничої сили, як основ ядра.

* * *

Дніпро покритися кригою. де, як раніше, на обох берегах а кипить творча робота. Фронт ицтва значно звужився, але темп едення будівельних робіт лишається адній. Трудова армія дніпрельста на обох берегах зміцнює свої ії, готуючись до нових нних боїв.

могутній Дніпро, при- ись під крижаним покро- у тривозі ворухиться в ку гранітному ложі, ко- чи рівень своїх вод, змучив хоч би цим стати ерешоді мурашці — лю-

* * *

авність робітників у в д- громадянських і допо- споруджень знизилась иць осіннього сезону 00 чол. до 1.100 чол.:

тепер провадять лише невідкладні ро- боти.

На правому березі закінчується по- будовання теплосилової станції. Цими днями там почнеться мурування стін будинку механічної майстерні.

На лівому березі закінчуються до- поміжні спорудження, компресорні елек- тро-підстанції й різні дрібні.

Програму житлобудівництва виконано повнотою. В даний момент закінчується обробка будівель і додаткових будинків, бо замість 137 збудовано 150 будинків. капітального типу буде збудовано 140.

Все це виникло буквально на очах. Все це утворено менш, ніж за піврічний термін.

Збудовано споруджень загальним числом понад 1.500. З них 1.200 — це

більш-менш великі будинки промислово- побутового значіння.

В смузі, що її передбачається зато- пити, будували головним чином тимча- сові, переносного типу спорудження, а на решті території Дніпрельстану — бу- динки, цілком придатні до житла й тех- нічних цілей.

* * *

Не вважаючи на інтенсивність робіт у справі спорудження жител, швидкий ріст робітничої сили на Дніпрельстані лишав далеко позаду „квартирні можли- вости“. Робітнича сила росла буквально що-години. Як-що на початок будівництва, себ-то на 1 квітня 1927 року нарахову- валось 790 чол. робітників, службовців, техперсоналу і т. д., то надалі місяць у місяць цифри зайнятої робітничої сили зро- стали так: 2180; 3110; 6140; 8.937; 11449; 13117 (жовтень). З листопада почалося ступеневе зменшення кількості робітни- чої сили в зв'язку з механіза- цією окремих процесів будів- ництва на скорочення робіт на зимовий сезон.

Тепер робітничі житла на Дніпрельстані впорядковано, їх забезпечується всім потрібним і, зокрема, паливом та переваре- ною водою.

Електроосвітлення в скрізь, у тім числі і в бараках, пристосо- ваних для сімейних робітників.

Селище № 1 для робітників Дніпрельстану

В МАЙСТЕРНІ ЙОСИПА ЧАЙКОВА

Нарис С. Марголіна

Рибалка

Мідь

ретроспективна виставка. Ми знаходили твори Чайкова на виставках „Чотирьох мистецтв“ і „ОРС“, ми знайомилися з ним на виставці „Малюнків чучасних російських скульпторів“ у кол. Цветковський Галереї і на „Першій дискусійній виставці об'єднаного активного революційного мистецтва“.

Москва пам'ятає його ще з виставок „Московського Товариства“ (1917—18 р.) і „Всеросійської єврейської виставки“ (1917 р.).

Київ — батьківщина митця — знає його ще ближче й ще раніше, з 1913 р. Він виставляв у Києві свої експонати мало не що вакацій — наїжджаючи з Парижу, — по провінціальних весняних салонах, на виставках літературно-мистецького гуртка. В Києві ж він показаний і в музеї „Культур-Ліги“ творами різних етапів, і на майдані перед Київським виконкомом — пам'ятником Маркові.

Чайков прийшов до скульптури з граверної майстерні, де на дозвіллі він рисував на обох боках „п'ятака“ орнаменти й своєрідні постаті, виявляючи свої здібності в цих вільних імпровізаціях на „мідяках“, звичайно, з більшою повністю, ніж у своїй буденній непомітній роботі на „хазяїна“.

Перебуванням своїм у Парижі Чайков завдячує єврейським філантропам — „Товариству взаємодопомоги ремісникам м. Києва“.

ЗО ДНЯ першої виставки творів Чайкова і гуртка молодих скульпторів — Цаткина, Орлова, Інденбаума і Мещанінова — в Парижі — минуло 15 років.

Художній Париж був школою для Чайкова в такій же мірі, як і для багатьох інших наших митців і скульпторів, графіків і малярів.

Але Москва — стала ареною його творчості. Війну і революцію Чайков відбуває в Росії, на фронтах боїв і мистецтва.

Зараз він стоїть на чолі скульптурного Факультету Вхутемаса, де викладає ще з 1921 року.

В майстерні Чайкова, в будинку Вхутемаса на Рождественці, — перед вами наче б то його власна постійна

Наум Аронсон — автор бюста Леніна, що наробив шуму в Парижі і в Москві — стає там першим художнім провідирем Чайкова. Але не надовгий час. Лірична, мало не пастирська, скульптура Аронсона порівняно видко стає чужою для Чайкова. В Аронсоні Чайков відчуває апогея „чистої краси“, а його ваблять уже інші мистецтві.

Роден і Бурдель змушують його шукати в скульптурі лише чистої краси форми, але й філософськи поглиблюють.

Роден впливає на його мистецький розвій силою імпресіонізму.

Кубісти — своїми прагненнями до збудування форм ронних завдань.

Але ж і естетизм, і імпресіонізм, і безоб'єктивність виходять від себе Чайкова, захопленого шуканням нових образів у своїх скульптурних спробах. Сучасна європейська скульптура, примусово замурована далеко від вільних у замкнених салонах — досить розчаровує Чайкова.

Творіння нової скульптури, в стилі монументального, став для нього неминучою потребою кожний із його праць.

Скульптура — сполучається з архітектурою. Синтез цих двох мистецтв став для нього виправдане мистецтвом нового майдану. Ґрунтом для зведення подібного синтетичного твору мусило бути вивчення техніки в усіх її індустріальних галузях.

Конкретний реалізм змістив і гостро поставив формальні завдання.

Колективна ідея своїми величезними масштабами витісняє в ньому вузьку обмеженість попередніх індивідуальних образів.

Якщо в цім колективнім доробку Чайкова ще заховується частина старого символізму, в ньому вже багато органічності, що виявляє часами ідею кінця світу. „Узагальнений“ образ замість в творі Чайкова „портрет індивідуума“. Його тема охоплює облік людського оточення.

Чайков давно вже звик, замість малоприступного матеріалу — мрамору, робити свої речі в шпательній послідовності — то „Душа народу“ і „Портрет єврея“.

Портрет єврея

Портрет О. Крейна

Штучний камінь

ливи („Портрет Лисицького“—1919 р.) то з дерева („Фігура“—1923 р.), то із штучного каменя („Портрет Олександра“—1925 р.), то з мюсю („Електрифікатор“—1925 р.), золуки матеріалів—гіпсу, заліза й скла („Проект пам'ятника“—1923 р.), то з бронзи („Купальниця“—1923 р.), то з міді („Рибалка“—1926 р.)

Приналежність Чайкова до сім'ї єврейських ремісників (білоків) і близькість до єврейських мас спричинилися до утворення національних форм єврейського мистецтва, поряд з тим шукання форм монументального мистецтва, запліваються досліджуванням і аналізом примітивів мистецтва Асирії, їхньою еволюцією і перетворенням їх у найвищі форми мистецтва сучасності.

Мистецькі шляхи Чайкова трохи відокремлюють його від сучасних скульпторів. Наслідувачі наших імпресіоністів—Трубецького і Голубкиної—так само далекі від нього, як і реалісти з-серед скульпторів АХРА. В його роботах можна ще мабуть спостерігти деякий вплив Коненкова, що виявляється в романтиці його композицій, у використуванні народних мотивів.

В єврейській мистецькій літературі Чайков широко відомий, як графік і ілюстратор єврейських казок.

В єврейським театрі—як оформлювач сценічних постановок (постановка „Витворки Скопена“ Мольєра з інтермедіями єврейського театру в „Державнім Білоруським Єврейським Театрі“).

ГАНЕБНИЙ ВЧИНОК В АРТЕМІВСЬКОМУ

Кореспонденція А. Юнака

НЕЩОДАВНО робітники шахт та заводів Артемівщини були обурені ганебним вчинком групи відповідальних робітників, що за ним пролунав постріл самогубці.

Це було так. В день свята десятих роковин Жовтневої революції голова Артемівського Окреду Ярошук, начоркміліції Максимів, дружина Максимова та Фоменко, нач. учбової команди міліції влаштували на квартирі Максимова п'яну вечірку.

Добре підвипивши вони вирішили, що без жінок на вечірці не гаразд. Для того щоб виправити цю помилку дружина Максимова запрошує

м. колишній голова
ду Артемівщини

міськміліції Шіліна з дружиною на у. Разом з Шілініми прийшла і гріна—сусідка Фоменка. Спочатку все гаразд,—пили вино, горілку, підніст за тостом, веселилися, але шийсь „в дрязг“ раптом Ярошук пося з Вороніною і, розлютований, її бити. Ледве-ледве втікла Вороніна з ударів Ярошука.

Ярошук не вгавав. Він почав гитись до дружини Шіліна. Чоловік, що намагався обороняти свою іну від п'яного Ярошука, одержав міцних ударів головою в живіт без пам'яті. Ярошук був не останнім культурином, а головою ради фізур в Артемівському.

Після дочекавшись ранку Шіліна вбила себе пострілом з репера чоловіка. А ранком все Артемівське говорило про ганебний випадок. Про ганебний вчинок в Артемівському

почали писати в газетах. Прокуратура республіки негайно надіслала туди слідчого в особливо важливих справах. Нині слідство закінчилось. Незабаром громадська думка ознайомиться зі всіма подробицями цього випадку.

В цій справі усунуто з посад і притягнуто до відповідальності Ярошука, Максимова, Шіліна, дружину Максимова та Фоменка. Усіх обвинувачених, що перебу-

вали на радянських посадах, притягається до відповідальності за 101 арт. Крим. Код. себто за дискредитацію радянської влади. Ярошук притягнуто за дру

гою частиною 145 арт., а Максимова та Фоменко за 20 та 145 арт. себто за те, що своїми вчинками вони довели Шіліну до самогубства. Незабаром злочинці стануть перед радянським судом.

Максимів, колишній начальник Артемівської окрміліції

Шіліна, що вбила себе пострілом з револьвера

Шілін, колишній начальник міліції міста Артемівського

№ 8 „Всесвіту“ (а не 5-й, як помилково було зазначено) вийде у поширеному розмірі, з додатком — **ТРЬОХКОЛЬОРОВА КАРТИНА ХУД. САМОКІША — „ЧЕРВОНА КІННОТА“**—і його буде присвячено десятиріччю Червоної армії.

НА ШЛЯХУ ДО ФІЗИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ

СПОРТОМ займалися і в передреволюційній Росії. Але тоді на спорт дивилися, як на розвагу для гулящої публіки. Чи цікавив будь-кого спорт, як засіб фізичного оздоровлення мас? Чи задумувався хто-небудь над питанням, що корисно, що шкідливо, що приступно жінці, яка фізкультура потрібна школярам, чи може фізкультура допомогти хворому, стомленому?

Тоді такими питаннями, за винятком двох-трьох наукових робітників, ніхто не цікавився.

Лише за радянської влади фізкультура, як засіб оздоровлення робітничої класи, дістала широке визнання.

Рік-у-рік, з кожним днем ростуть кадри фізкультурників.

Щоб правильно виховати і зміцнити фізкультурну масу—спеціальні навчальні установи підготовляють командний склад педагогів та інструкторів фізкультури.

В наукове пророблення питань фізкультури, вивчення впливу всіх видів спорту на організм—втягується все нові й нові авторитетні наукові сили.

Марудну роботу проводять професори й лікарі у своїх лабораторіях.

В сотнях антропометричних карток, у вивченні роботи серця до і після вправ, у змінах кров'яного тиску—вони шукають відповіді на питання, що цікавлять їх.

Чи корисний бокс?—ось хоч-би таке питання—чи ясне воно? Звичайно, що ні. І от у Москві під проводом проф. Зелєніна переводиться найпильніше обслідування боксерів. Влаштовується спеціально для цього матч. Різні точні прилади і спостереження відзначають, як реагують на таку „роботу“ серце, нервова система, легені й інші органи людини.

Гребці, плавці, футболісти, велосипедисти, хокеїсти, лижники, важко-атлети—словом спортсмени всіх родів спортивної зброї—є нині об'єктом вивчення в лабораторіях наукового, фізкультурного світу.

Як запобігти різним скривленням у школярів—які фізкультурні засоби дати санаторному хворому і які стомленим, що відпочивають у будинках відпочинку.

Яка повинна бути фізкультура жінки, дитини, як треба дихати?

Це лише основні теми для вивчення, а в кожному з них є ще окремі деталі.

Дні, місяці, роки, потрібні, щоб знайти правильну відповідь на них.

Недавно у Москві відбулася конференція наукових робітників, Понад 200 професорів, лікарів і педагогів з'їхалися в столицю, щоб поділитися своєю досвідом. 40 докладів—з глибокою увагою заслухала конференція.

Над пекучими питаннями трохи піднято завісу, але багато ще серйозної роботи спереду.

Як би не було, віхи шляху, що веде до фізичного оздоровлення, намічено.

С. Павлов

Змагання боксерів. Вгорі—прикра пригода на льоду. Нижче—гурток пінг-у робітничому клубі

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА
на 1928-й рік і літературно-критичний
на 1928-й рік і мистецький місячник

„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“

(ВИДАННЯ РІК ЧЕТВЕРТИЙ)

ЩО ВИХОДИТЬ КНИЖКАМИ 8 АРКУШІВ

„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ подає кращі твори з української та
:: :: чужоземної літератури :: ::
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ містить критичні огляди поточної укра-
:: :: їнської й чужоземної літератури :: ::
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ освітлює питання образотворчого, теа-
трального і кінематографічн. мистецтва
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ відгукується на головніше з політично-
економічних і науково-технічних питань

Протягом 1928 року річні передплатники „ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ одержать
БЕЗПЛАТНО: 1) „Альбом сучасних українських письменників Радянської України“
(36 портретів; 2) „Альманах сучасної західної літератури“ (10 арк.)

ПЕРЕДПЛАТА на ЖУРНАЛ:

На	1 міс.	—	крб.	85	коп.
"	3	"	2	"	50
"	6	"	4	"	25
"	12	"	8	"	—

Окреме число 1 крб.

Передплата
за кордон на рік 5 дол.

Річні передплатники можуть вносити
передплату в кілька строків, а саме:
при передплаті 4 крб., до 15 квітня
2 крб., до 15 липня 2 крб.

Адреса редакції: Київ, вул. К. Маркса, 2

Передплата приймається по всіх філіях Державного Видавництва України, зокрема
в Київській філії Д. В. У.— вул. Карла Маркса, 2

ВСЕУКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА ВИДАВНИЧА та КНИГОТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА

КНИГО СПІЛКА

Харків, Горьківський пр., № 2, телефон 46-74

НОВА ГРОМАДА

ДВОХТИЖНЕВИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ, КООПЕРАТИВНИЙ, НАУКОВО-
:: :: ПОПУЛЯРНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ :: ::

Виходить за відповідальною редакцією А. Е. ГЕТЛЕРА.

Завідує Редакцією С. П. КРАВЦІВ (КРИГА).

СТАТТІ

з усіх питань практичної кооперативної роботи
та сільського господарства

ПОСТІЙНІ ОГЛЯДИ

політичного життя та революційного руху
в СРСР та за кордоном

ОПОВІДАННЯ ТА ВІРШІ

найкращих сучасних письменників та літератур-
ного молодняку, ілюстровані кращими художниками

ЦІКАВІ ІЛЮСТРАЦІЇ

з будівництва та побуту України, СРСР Закор-
донна політ-хроніка в ілюстраціях

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

На рік 5 крб. — коп.

На півроку 2 крб. 75 коп.

На 3 місяці 1 крб. 50 коп.

Ціна окремого числа. — крб. 30 коп.

Кооперація. Літературний розділ. Сільське гос-
подарство. По кооперативній Україні. Книжкова
поліція. Новинки науки й техніки. Розвага на до-
звіллі. Постійна інформація про нові видання
Книгоспілки

ЛИСТУВАННЯ

з читачами й дописувачами. Поради в справі
:: :: читання й кооперативної самоосвіти :: ::

ВИМАГАЙТЕ В УСІХ

КООПЕРАТИВНИХ ТА ИНШИХ
КНИГАРНЯХ, КІОСКАХ
ТА ГАЗЕТНИХ ЕКСПЕДИЦІЯХ

ВСЕСВІТ

Переборовши всі труднощі утворення першого на Україні універсального тижневика і здобувши за минулий рік широке коло

прихильників—читатів, Редакція „ВСЕСВІТА“ цього року ставить собі за завдання всяким чином поліпшувати журнал, для чого й потрібно мати тісний зв'язок з основним колом читачів журналу—з річними передплатниками.

В тій меті в 1928 р. буде широко розвинуто практику конкурсів і розподілено серед річних передплатників премії.

Річні передплатники журналу „ВСЕСВІТ“ на 1928 рік, що надішлють передплату власними поштовими переказами (але не через комісійну агентуру пошти) або безпосередньо здадуть її до Харківської чи окружної контори Видавництва „Вісти ВУЦВК“—і все це до 1 березня 1928 року—візьмуть участь у розподілі преміяльних предметів на суму з розрахунку 400 крб. на 1 тис. річних передплатників.

ПРИЙМАЄТЬСЯ
ПЕРЕДПЛАТА
НА 1928 РІК
НА

УНІВЕРСАЛЬНИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ
ТИЖНЕВИК

Список преміяльних предметів для річних передплатників опубліковано буде в березні, після в'яснення загальної суми і вибору предметів. Пропонуючи для того зі свого боку

модерний радіоапарат з гучномовцем, навушниками й лампами, фотоапарат з належним приладдям, велосипед і столлярний та слісарний струмент,

Контора прохає річних передплатників подати до 1-го березня 1928 р. свої зауваження відносно цих і інших бажаних преміяльних предметів.

Росподіл для річних передплатників відбудеться жеребком 1 квітня 1928 р.

Піврічні передплатники, на тих самих умовах внесення передплати, візьмуть участь у другому розподілі, в другій половині року, коли поновлять передплату на друге півріччя.

Тим, що великого запасу „ВСЕСВІТА“ на 1928 р. друковано не буде, Контора просить річних і піврічних передплатників не гаятися з надсилкою передплати.

КОМПЛЕКТІВ „ВСЕСВІТА“ ЗА 1927 РІК НЕМА.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 рік—52 прим.—7-20 к., на 1/2 р.—3-60 к., на 3 міс.—1-80 к., на 1 міс.—4-5 номерів 60 к.
Ціна окремого номера—15 коп. Передплата приймається в Головній Конторі—Харків, вул. К. П. Кнехта № 11, в округах по всіх представництвах „Вістей“ та в кожному кіоскові залізні